

Informacja dotycząca stosowania przepisów w zakresie kwalifikacji na jachtach komercyjnych

W związku z wejściem w życie rozporządzenia Ministra Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej z dnia 29 stycznia 2018 r. w sprawie kwalifikacji i przeszkolenia członków załóg jachtów komercyjnych oraz warunków ich uzyskiwania (Dz.U. z 2018 r., poz.490), zwanym dalej „rozporządzeniem”, Ministerstwo Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej, przedstawia następujące informacje.

Pojęcie jachtu morskiego o polskiej przynależności

Jachty morskie o polskiej przynależności, a także członkowie załóg tych jachtów podlegają polskim przepisom prawnym. W innych przypadkach stosuje się przepisy państwa bandery, czyli państwa gdzie jacht został zarejestrowany. W odniesieniu do kwalifikacji na jachtach komercyjnych obywatelstwo członków załóg tych jachtów nie ma zasadniczego znaczenia, bowiem istotne są dokumenty potwierdzające kwalifikacje wydane przez państwo bandery danego jachtu. Kwalifikacje na jachtach komercyjnych muszą być zgodne z wymogami jakie nałożyła administracja danego państwa bandery. Akwenty na jakich uprawiana jest żegluga również nie powinny mieć wpływu na dokumenty kwalifikacyjne członków załóg jachtów komercyjnych o polskiej przynależności. Należy jednak mieć na uwadze, że przepisy prawa miejscowego mogą określać dodatkowe wymagania w tym zakresie.

Zgodnie z obowiązującym stanem prawnym, do jachtów o polskiej przynależności stosuje się przepisy ustawy z dnia 18 sierpnia 2011 r. o *bezpieczeństwie morskim* (Dz.U.2018 r., poz.181), zwaną dalej „ustawą”. W przypadku jachtu o polskiej przynależności należy uwzględnić także jakie jest jego przeznaczenie.

Zgodnie z definicją ustawową jachtem morskim jest jacht rekreacyjny lub jacht komercyjny przeznaczony lub używany do celów sportowych lub rekreacyjnych na wodach morskich. Zgodnie z art. 5 pkt 8 - 9 jachty morskie dzielimy w następujący sposób:

- jacht rekreacyjny - przez co należy rozumieć statek przeznaczony lub używany wyłącznie do uprawiania sportu lub rekreacji, inny niż jacht komercyjny;
- jacht komercyjny - przez co należy rozumieć statek przeznaczony do celów sportowych lub rekreacyjnych, używany do przewozu nie więcej niż 12 pasażerów w ramach prowadzenia działalności polegającej na:
 - a) odpłatnym przewozie osób,
 - b) odpłatnym wykonywaniu rejsów szkoleniowych,
 - c) odpłatnym udostępnianiu statku w celach połowu organizmów morskich na podstawie sportowego zezwolenia połowowego zgodnie z przepisami o rybołówstwie,
 - d) odpłatnym udostępnianiu statku obsadzonego załogą,

- e) każdym innym odpłatnym udostępnianiu statku.

Jako jacht komercyjny należy traktować także jacht wyczarterowany, z którego wynajęciem wiąże się opłaty na rzecz właściciela tego jachtu. Jeśli jacht komercyjny, odpłatnie udostępniony bez załogi, jest używany do działalności określonej w ww. punktach od a) do e), to jest on kwalifikowany jako jacht komercyjny. Wobec powyższego, kryteria klasyfikowania jachtów morskich uzależnione są od ich przeznaczenia i sposobu użytkowania.

Niniejszemu rozporządzeniu podlegają członkowie załóg jachtów komercyjnych.. W przypadku działu maszynowego kwalifikacje członków załogi są uzależnione od zainstalowanych urządzeń oraz mocy maszyn silnika głównego. Moc maszyn głównych przy maszynowni bezobsługowej nie będzie obligowała do posiadania przez członków załogi dokumentów kwalifikacyjnych z działu maszynowego, pomimo przekroczenia mocy maszyn głównych 750 kW. Konieczność posiadania odpowiednich kwalifikacji przez członków załogi określa karta bezpieczeństwa.

Osoby posiadające kwalifikacje turystyczne (patenty na jachty żaglowe i jachty motorowe), oraz podstawowe świadectwa przeszkoleń w zakresie bezpieczeństwa są uprawnione do zajmowania stanowisk na jachtach komercyjnych zgodnie z uprawnieniami, wynikającymi z posiadanych patentów:

- w dziale pokładowym – na jachtach komercyjnych o pojemności brutto (GT) do 200 jednostek,
- w dziale maszynowym – na jachtach komercyjnych o mocy maszyn głównych do 750 kW.

Dokumenty potwierdzające kwalifikacje do zajmowania stanowisk na jachtach komercyjnych

Zgodnie z art. 69 i 70 ustawy potwierdzeniem posiadania kwalifikacji niezbędnych do zajmowania stanowisk na jachtach komercyjnych, z wyjątkiem jachtów komercyjnych odpłatnie udostępnianych bez załogi, są następujące dokumenty kwalifikacyjne:

- patenty żeglarskie – wydawane na podstawie art. 37a ust. 15 ustawy z dnia 21 grudnia 2000 r. *o żegludze śródlądowej* (Dz. U. z 2017 r., poz. 2128), albo
- dokumenty kwalifikacyjne marynarzy (dyplomy, świadectwa, świadectwa przeszkoleń, potwierdzenia uznania) – potwierdzające kwalifikacje zawodowe na statkach morskich, albo
- dyplomy, świadectwa, świadectwa przeszkolenia –. wydawane na podstawie rozporządzenia Ministra Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej z dnia 29 stycznia 2018 r. *w sprawie kwalifikacji i przeszkolenia członków załóg jachtów komercyjnych oraz warunków ich uzyskiwania*.

Ponadto, członkowie załogi stałej powinni posiadać świadectwa przeszkolenia w zakresie bezpieczeństwa oraz w zależności od zajmowanego stanowiska, wielkości jachtu i jego wyposażenia , inne świadectwa.

Na świadectwa przeszkolenia w zakresie bezpieczeństwa składają się świadectwa przeszkoleń w zakresie:

- indywidualnych technik ratunkowych,

- ochrony przeciwpożarowej stopnia podstawowego,
- bezpieczeństwa własnego i odpowiedzialności wspólnej,
- elementarnych zasad udzielania pierwszej pomocy medycznej.

W przypadku odbywania rejsu szkolnego członkowie załogi szkolnej nie muszą posiadać świadectw przeszkoleń w zakresie bezpieczeństwa. Wymagania posiadania odpowiednich kwalifikacji, w tym świadectw w zakresie bezpieczeństwa, nie są uwarunkowane miejscem wyczarterowania jachtu, a wymaganiami administracji państwa bandery, pod którą jacht uprawia żeglugę.

W celu uzyskania dyplomu lub świadectwa dla członków załóg jachtów komercyjnych niezbędne jest ukończenie odpowiedniego szkolenia lub przeszkolenia, a także odbycie praktyki pływania i zdanie egzaminu kwalifikacyjnego przed Centralną Morską Komisją Egzaminacyjną, jeśli taki wymóg wynika z przepisów. Zarówno szkolenia jak i przeszkolenia prowadzone są przez uznane i nadzorowane przez Ministra ośrodki szkoleniowe, zgodne ze standardami wynikającymi z Konwencji STCW.

Podsumowując, potwierdzeniem kwalifikacji niezbędnych do zajmowania stanowisk na jachtach komercyjnych, mogą być dokumenty kwalifikacyjne marynarzy zawodowych zgodnie z wymogami STCW, patenty żeglarskie oraz dokumenty kwalifikacyjne dla członków załóg jachtów komercyjnych, określone w rozporządzeniu.

Należy podkreślić, że określone w rozporządzeniu wymogi dotyczące kwalifikacji członków załóg jachtów komercyjnych nie dotyczą jachtów rekreacyjnych. Natomiast kwalifikacje załogi jachtu komercyjnego powinny odpowiadać minimalnym wymaganiom określonym w karcie bezpieczeństwa. Ponadto na jachcie komercyjnym nie powinno przebywać więcej niż 12 pasażerów, a łącznie z załogą liczba osób nie powinna przekraczać liczby wskazanej w karcie bezpieczeństwa. Takie ograniczenie obowiązuje również, gdy na jachcie będą przebywać członkowie załogi szkolnej (członkowie rejsów stażowo-szkoleniowych). Łączna liczba pasażerów i członków załogi szkolnej (nieposiadających dokumentów kwalifikacyjnych) nie może przekraczać 12 osób. W związku z tym, że od osób odbywających rejs stażowo-szkoleniowy nie wymaga się posiadania świadectw w zakresie bezpieczeństwa, są one traktowane jako pasażerowie.

Uznawanie zagranicznych dokumentów kwalifikacyjnych

Tryb uznawania zagranicznych dokumentów kwalifikacyjnych członków załóg jachtów komercyjnych powinien spełniać wymogi określone w Konwencji STCW. Tak jak odbywa się to w przypadku uznawania zagranicznych dokumentów członków załóg statków morskich w żegludze międzynarodowej. Wystawienie potwierdzenia uznania zagranicznego dyplomu może nastąpić

wyłącznie do dokumentu wydanego na podstawie Konwencji STCW, z odniesieniem do konkretnych prawideł. Podstawa ta musi jasno wynikać z potwierdzanego dokumentu kwalifikacyjnego. Natomiast dokument powinien być wydany przez administrację morską danego państwa lub z upoważnienia administracji morskiej.

Tak samo odbywa się to w przypadku świadectw przeszkoleń bezpieczeństwa i świadectw specjalistycznych, tzn. stwierdzenie równoważności może dotyczyć tylko świadectw wydanych na podstawie odpowiedniego prawidła Konwencji STCW przez administrację państwa członkowskiego UE lub państwa trzeciego, które zostało uznane przez Komisję Europejską w zakresie szkolenia marynarzy i wydawania im dokumentów kwalifikacyjnych oraz, z którym minister właściwy do spraw gospodarki morskiej zawarł porozumienie dotyczące uznawania dyplomów i świadectw wydanych przez to państwo albo przez uprawniony ośrodek z upoważnienia administracji morskiej tych państw.

Jednocześnie wskazać należy, że w przypadku uprawiania żeglugi na jachtach o polskiej przynależności na obszarach innego państwa, mogą obowiązywać dodatkowe wymagania kwalifikacyjne (podyktowane m.in. szczególnymi warunkami bezpieczeństwa), określone przez to państwo, pomimo że członkowie załogi spełniają wymagania polskich przepisów w zakresie kwalifikacji.

Świadectwa zdrowia

Osoba ubiegająca się o uzyskanie, odnowienie lub wymianę dokumentu kwalifikacyjnego musi posiadać aktualne świadectwo zdrowia wydane przez uprawnionego lekarza. Świadectwo zdrowia musi być wydane zgodnie z wymogami określonymi w ustawie z dnia 5 sierpnia 2015 r. o *pracy na morzu* (Dz.U. z 2018 r. poz. 616). Świadectwo zdrowia jest dokumentem poświadczającym zdolność członka załogi do pełnienia obowiązków wynikających z obejmowanego stanowiska pracy, do którego uprawnia go posiadany dokument kwalifikacyjny.

Na podstawie art. 2 pkt 7, art. 3 ust. 2 i art. 100 ww. ustawy o pracy na morzu, członkowie załogi statku niekonwencyjnego mogą być zatrudnieni jeżeli posiadają:

- dokumenty potwierdzające kwalifikacje zawodowe,
- ważne świadectwo zdrowia,
- ważną książeczkę żeglarską.

Świadectwo zdrowia wydawane jest na 2 lata. Świadectwo zdrowia może być wydane na okres krótszy niż 2 lata, jeżeli lekarz stwierdzi, że stan zdrowia osoby ubiegającej się o to świadectwo nie pozwala na wydanie dokumentu na okres 2 lat.

Obowiązek spełnienia wymogu posiadania świadectw zdrowia przez członków załóg jachtów komercyjnych ciąży na armatorze, który jest odpowiedzialny za właściwe obsadzenie załogi jachtu.

Ponadto świadectwo zdrowia jest niezbędne do przedłożenia przy wydawaniu i odnawianiu dokumentów kwalifikacyjnych.

Należy zaznaczyć, że świadectwo zdrowia wydane w innym państwie, może być akceptowane, jeśli spełnia zasadnicze wymagania określone w Prawidle I/9 oraz Sekcji A-I/9 Konwencji STCW.

Praktyka pływania

Praktyka pływania oznacza okres pływania w charakterze członka załogi na jachcie komercyjnym. Zgodnie z § 30 rozporządzenia dowodem odbycia praktyki pływania i dodatkowej praktyki pływania, w tym: rzeczywistej praktyki na morzu, praktyki stoczniowej oraz praktyki na postoju, jest wpis w książeczce żeglarskiej (wydanej na podstawie przepisów o pracy na morzu), opinia z rejsu lub karta rejsu, potwierdzona przez kapitana albo armatora jachtu morskiego.

Opinia z rejsu oraz karta rejsu powinna zawierać informacje pozwalające na identyfikację praktyki pływania niezbędnej do uzyskania, odnowienia lub wymiany dokumentu kwalifikacyjnego, w szczególności: imię i nazwisko osoby odbywającej praktykę, nazwę jachtu morskiego, numer IMO tego jachtu, jeżeli taki został nadany oraz pojemność brutto (GT) i moc maszyn głównych jachtu morskiego, a także okres i rodzaj odbytej praktyki pływania, informację o zajmowanym stanowisku w trakcie odbywanej praktyki, nazwę i adres armatora jachtu morskiego, podpis kapitana albo starszego mechanika, albo armatora jachtu morskiego. W celu szybszej weryfikacji właściwej praktyki pływania oraz ujednoczenia informacji o odbywanych rejsach, opracowano wzór karty rejsu, który jest zalecany do stosowania (nieobowiązkowy) przez członków załóg. Wzorcowa karta rejsu stanowi załącznik do niniejszej informacji.

Praktyka pływania uzyskana na jachtach komercyjnych będzie zaliczana do stażu wymaganego do odnowienia świadectw przeszkoleń zgodnych z wymogami Konwencji STCW. Natomiast praktyka pływania na jachtach rekreacyjnych w celach turystycznych nie będzie zaliczana do uzyskania dokumentów kwalifikacyjnych dla członków załóg jachtów komercyjnych.

Świadectwa GMDSS

Wymagania dotyczące ubiegania się i odnowienia świadectwa operatora GMDSS są uregulowane w art. 150 *Prawa telekomunikacyjnego* (Dz.U. z 2017 r., poz.1907) oraz w rozporządzeniu Ministra Administracji i Cyfryzacji z dnia 16 stycznia 2015 r. w *sprawie świadectw operatora urządzeń radiowych* (Dz. U. z 2015 r., poz. 99). Do uzyskania świadectwa operatora urządzeń radiowych niezbędne jest ukończenie szkolenia, posiadanie udokumentowanej praktyki pływania oraz zdanie egzaminu na odpowiednie świadectwo.

Osoba posiadająca świadectwo operatora urządzeń radiowych w morskiej służbie radiokomunikacyjnej może ubiegać się o jego odnowienie. Wymagane jest by osoba ta złożyła wniosek o wydanie świadectwa (w czasie ważności świadectwa lub nie później niż w ciągu 12 miesięcy od dnia utraty ważności tego świadectwa) oraz wykazała się pracą na morzu z wykonywaniem odpowiednich dla danego świadectwa funkcji operatora odpowiedzialnego za radiokomunikację na wypadek zdarzeń niebezpiecznych potwierdzoną przez kapitana jachtu (w ciągu co najmniej 12 miesięcy w okresie 5 lat przed dniem upływu ważności posiadanego świadectwa). Funkcje takie mogą być pełnione jedynie gdy jacht jest wyposażony w odpowiednie urządzenia radiowe funkcjonujące w systemie GMDSS. W przypadku braku potwierdzenia pracy na morzu, w celu odnowienia świadectwa należy zdać egzamin w zakresie określonym w ww. rozporządzeniu o urządzeniach radiowych.